„Radomer-Kielcer Leben" 31 (321) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" יאהרגאנג VII-ער פרייז 25 גראָשען

ראדאָמער-קעלצער לעבען

היינט 8 זייטען.

Radom, Piątek 8 Sierpnia 1930 r.

ראדאָם, פרייטאג, י״ד אב תר״צ

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאָנסען - פרייז:

אין מיליִמעטער קורה: פאר'ן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " נאָכ'ן " 25 "

די 1-טע און לעצטע זייט אנטהאלטען 8 שפאלטען
אין טעקסט 4 "

Z intencji zaręczyn
p. Henka Fajnwaksa
z p. Edzią Grossmanówną
życzymy szczęścia i harmonji dusz
A. Gutman, S. Glatt
I. Korman.

צו די תנאים
פון ה' יחזקאל פיינוואקס
מיט פרל' עדזיא גראָסמאַן
ווינשט א הארציגען מזל-טוב.
פאמיליע קאָרמאַן
(וואַרשאַווער 17).

צו דער פערלאָבונג פון אונזער קוזין
העניעק פיינוואקס
מיט פרל' עדזיא גראָסמאַן
גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען
א גליקליכען צוזאמענבונד
טוביה פינקעלשטיין
עט פרוי.

Edzia Grossmanówna
— Ostrowiec —
Heniek Fajnwaks
— Radom —
Zaręczeni
w Lipcu 1930 r.

PODZIĘKOWANIE.

Doktorowi L. Fastmanowi
za troskliwą opiekę podczas mej choroby
wyrażam tą drogą najserdeczniejsze podziękowanie
Bernard Sztajnbok

Radom, dn 7/VIII 1930 r.

מיינע פריינד פרל. אַנקע גאָלדראָט מיט יעקב קאָרמאַן
צו זייער חתונה ווינטש איך אַז זיי זאָלן צופרידענהייט
זאָלען זיין זייערע אייביגע בעגלייטער.
מ. מיללער

Wobec powtarzających się wypadków porażenia prądem elektrycznym podczas naprawiania dachów i tynkowania domów przez lekceważenie niebezpieczeństwa przy dotykaniu się przewodników prowadzących prąd, podajemy do ogólnej wiadomości, a szczególnie zwracamy uwagę PP. właścicieli domów i majstrów budowlanych, prowadzących roboty, że dla uniknięcia wypadków porażenia należy na czas prowadzenia robót w pobliżu przewodników prąd w tych przewodnikach wyłączyć, co Elektrownia uskuteczni natychmiast na każde żądanie.

Zarząd Elektrowni

Bank Powszechny w Radomiu
LUBELSKA 27
podaje do wiadomości Sz. P. iż począwszy
od 1 Sierpnia r. b.
będzie obliczał inkasa zamiejscowe po bardzo
niskich cenach j. np.
na WARSZAWĘ i KIELCE
po gr. 75 od odcinka
miejscowe inkasa po gr. 20
WYPŁACA SIĘ W DNIU WPŁYWU.

אכטונג!
דער בעקאַנטער לאַנג-יעהריגער
פענסיאָנאַט „ווינטערטער"
אויף טשארניעצקא גורא
אין די קאָמפאָרט-וויללעס פון פר' מאַטשעיעווסקא איז שוין אָפען
און נעמט אַן געסט צו צוגענגליכע פרייזען.
שעהנע און ליכטיגע צימערן; בעריהמטע קוך;
שנעלע און רייעלע בעהאַנדלונג.
קאָנצערט! דאַנסינג! ראַדיאָ!
אינפאָרמירען זיך, ביטע, לויט פאָלגענדען אדרעס:
פענסיאָנאַט „ווינטערטער" פּאָסט סטאָמפּאָרקוב
באַהן-סטאַציע טשארניעצקא-גורא.

דער בעוואוסטער דאַמען-שניידער
ה' נ. דריגאַנט
איז צוריקגעקומען פון זיין שטודיע
אין דער פאַריזער שניידער-אקאַדעמיע
און נעמט אן אַלערליי ארבייטען
פון דאַמען קאָנפעקציע
פרייזען ביליגע. אדרעס:
N. DRYGANT, Kielce
KILIŃSKIEGO 7.

ראדאם וואלט זיך געמעגט מעהר פעראינטערעסירען.

אז אין ראדאם עקזיסטירט א יודישע אינסטיטוציע, וואס הייסט „לינת הצדק“,—דאס ווייסען אלע; אז די דאזיגע אינסטיטוציע ברענגט נוצען און העלפט ארויס פון נויט נישט קיין קליינע צאהל מענשען, פון דעם ווייסען אויך א סך, אבער ווי אזוי די אינסטיטוציע עקזיסטירט און ווי אזוי זי האלט זיך אויס, דאס ווייסען שוין גאנץ ווייניג.

מיר זאגען, אז אלע ווייסען וואספארע נוצען דער לינת הצדק ברענגט דער שטאדט, ווייל אזוי דארף באמת זיין. גרויסע און פאקטישע טובת-הכלל ארבייט ברויך געפינען דעם טיפסטען אפקלאנג און ארויסרופען די אלגעמיינע סימפאטיע. אזוי פערשטעהען מיר ברויך זיין. אונזער שטאדט ווייזט אויס, פערשטעהט אבער אנדערש. לויט איהר מיינונג קאן א אינסטיטוציע טוהן פיעל גוטע זאכען און צו הערען זיך זאל מען ווייניג. טאקע מהאי טעמא, וועלען מיר דא דערמאנען, אז לעצטענס איז די אינסטיטוציע רעארגאניזירט געווארען, און, אז אלע מעגען מיר זיך ווען ארויסכאפען און פון צייט צו צייט א בליק טוהן, וואס פאר א וויכטיגע ארבייט עס ווערט דארט געטוהן.

שטעלט אייך פאר, יעדען טאג זיצט צוויי שעה א דאקטאר אין לינת-הצדק, וואו ער נעמט אויף קראנקע אומזיסט. די רעצעפטען, וואס דער דאקטאר פערשרייבט פאר די קראנקע, ווערען באצאהלט דורכן אויפ'ן ארט געכדעט. ווי די אפטייק שטעלט-צו די פרייזען-אונטערגעשריבען און די קראנקע בעקומען די מעדיצינען כמעט אומזיסט, צו צאהלענדיג א פאר גראשען און אפטמאהל דאס אויך נישט.

ווען דער דאקטאר דיזשורירט זיינע צוויי שעה איז דער לינת הצדק פול פון ארימע און אונפערמעגליכע קראנקע, וועלכע ווערען זארגפעלטיג בעהאנדעלט און זייערע ליידען ווערען מיט א ווארים-מענשליכען מיטגעפיהל געמילדערט. ווען מ'שטעהט דארט א בעתיסע צייט און מען קוקט זיך צו, ווי ארימע מאמעס, אויסגעבלייכטע, אבגעצעהרטע, טראגען זייערע קליינע קראנקע קינדערלעך אויף די ארעמ'ס האלטענדיג אין די הענד די נומערען צום דאקטאר, ווען מען זעהט וויפיעל דאנקבארקייט און ליוב-אויסדריקען עס איז אויסגעגאסען אין זייערע טרויריגע, רחמים-בעטענדיגע אויגען פאר די, וואס אינטערעסירען זיך מיט זייער פיינליכען גורל, ווערט מען פשוט געריהרט ביז טרערען.

נישט בלויז קינדער זעהט מען דארט. ס'זיצען אויך פיעל דערוואקסענע און עלטערע מענשען מיט פארשמאכטע גופים, וואס בעטען זיך א רפואה. אריין געהען די קראנקע צום דאקטאר טרויריג, נידערגעשלאגענע און פערצווייפעלטע. נויט און קראנקהייט האט דערדריקט זייער געמיטה און זיי זעען אינגאנצען פול מיט יאוש ביים אריינגאנג. אבער ארויסגעהן, געהען זיי שוין עפעס מינטערער, אויפגעגלעבטער און הייטערער. דער דאקטאר האט זיי גוט בעטראכט, געגעבען האפנונג, צוטריבען זייערע פינסטערע חלומות. קומען זיי ארויס מיט א נייע חיות און קריגען גלייך די רעצעפטען.

וויפיעל איז דאס ווערטה צו לאזען זיך ווירקליך אבשאצען די בעדייטונג פון אזא הויך-הומאניטארע זאך פון מצוה שטאנדפונקט איז עס דאך פון די דברים העומדים ברומו של עולם. היילען, געבען רפואות איז אפילו דוחה שבת, ווייל רפואה איז אפט א ענין פון פיקוח-נפש און די תורה איז מתיר אין דעם פאל אפילו חילול שבת.

אפילו מיט דער תורה הקדושה איז דער לינת הצדק שוה בשוה, אזוי ווייט אז פון איסורים ווערען מצוות, און נאר מיט דער קעשענע, להבדיל, ס'הייסט מיט די פינאנסען, מיט די הוצאות געהט עס א ביסעל שווערליך, ווייל די ראדאמער יודען בעציהען זיך צו דער אינסטיטוציע נישט ווי עס ברויך זיין. און דאס איז באמת א אונפערצייהליכע עולה.

ס'איז נאר איין זאך א שאד, וואס ראדאמער יודען פערגינען זיך נישט א מאהל צו בעזוכען דער דאזיגער בעשיידענער און שטילער אינסטיטוציע. זיי וואלטען דאן זיכער נישט געבליבען אזוי גלייכגילטיג ווי ביז יעצט.

חוץ די מעדיצינישע הילף אויפ'ן ארט, גיעט ל"ה אויך ארויס קיטלעך אויפ'ן פערלאנג פון די קראנקע צו אלע דאקטוירים אהיים. און אויך אין נויטיגע פאלען קומט דער דאקטאר אין שטוב צום קראנקען. גאר א בעזונדערע וויכטיגקייט האט די מעדיצינישע הילף ביינאכט. דורך דער אינטערווענץ פון לינת הצדק בעקומט מען א דאקטאר ביינאכט אין משך פון מינוטען, וואס פאר יעדען פריוואטען מעניש איז עס נישט קיין לייכטע זאך. אין אזעלכע פאלען ווענדען זיך צום ל"ה נישט בלויז ארימע קראנקע, נאר אפילו גאנץ פערמעגליכע און פאר אלע טוהן א אונטערשיד ערטיילט דער ל"ה מעדיצינישע הילף בעת ביינאכטיגע קראנקהייט'ס-פעראלען. אזעלכע פאלען חזר'ן זיך איבער דורך דער וואך אין א בעדייטענדער צאהל און דער ל"ה טהוט אלץ און קומט א קעגען די וואס פאלען פלוצים אוועק ביינאכט מיט אלצרינג, מיט דאקטוירים, מעדיצינען א.ד.ג.ל. נישט שפארענדיג קיין מיה און ארבייט גאנצע נעכט.

דער לינת-הצדק איז איינגעארדנעט אין א סך הינזיכטען עהנליך צו א גיכע הילף: ער האט כמעט אנ'אייגענעם אמבולאטאריום און אלע רעטונג'ס-מכשירים אויפ'ן מעדיצינישען געביעט. בכלל די גאנצע היגיענישע איינריכטונג, די ריינקייט, די זויבערקייט איז אין בעסטען ארדנונג אויסגעשטעלט.

מיר וועלען מעהר נישט מאריך זיין. מיר ווילען מעהר נישט רעקלאמירען די אינסטיטוציע. נאר מיר רעקאמענדירען יעדען ראדאמער יוד, ער זאל זיך נעמען צייט כאטש איין מאהל אין דער וואך אויף א פאר מינוט און פערזענליך בעזוכען דעם לינת הצדק. דאס וואלט געווען גענוג כדי דער פינאנסיעלער מצב פון דער אינסטיטוציע זאל זיך פערבעסערען. מיר זענען זיכער, אז די ראדאמער יודען וואלטען ארויסגעוויזען מעהר פערשטענדניש און מעהר אינטערעס.

אדרבא, זאלען זיי ארויפגעהן און אמאהל א קוק טוהן.

ש. ראדאמער.

טאג-בוך
פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

כ'האב זיך יעצט דערמאנט, אז וואסילי איז געווען איינער פון מיינע געטרייעסטע ארבייטער אין וואלד און איך האב איהם שטענדיג געשאנעוועט מעהר פאר אלע ארבייטער פאר זיין ערענטליכקייט און עהרליכקייט. ער האט דאס געוויסט און דערפאר מיך נאך דעמאלט זעהר ליעב געהאט. ווייזט אויס, אז כ'האב נישט געהאט קיין טעות און איך האב איהם יעצט זייענדיג ביי איהם אין דארף, נאך מעהר דערקענט. אין מיין איצטיגע אומגליקליכע הילפלאזע לאגע האט ער ארויסגעוויזען א אונבעגרעניצטע ליבע צום דאזיגען אלטען פויער. איך בין געפאלען צו זיינע פיס און איך האב זיך דערשראקען פאר מיין אייגען קול, וואס האט זיך געריסען פון מיין צושמעטערט הארץ: וואסילי, פון מיין גאנץ רייכטום פון א מאהל, פון מיינע גיטער און וועלדער בין איך ביי גארנישט געבליבען. אלץ איז אוועק מיט'ן רויך. ס'איז געווען א חלום. איצט בין אומגליקליך און עלענד ווי א שטיין און פערלאזט פון אלע. פון אלץ בין איך געבליבען ביי דיר, מיין טייערער וואסילי, ביי דיר וואס ביסט אנ'עדות פון מיין גליק און אומגליק. ראטעווע מיך פון פיין און לייד. —

ביי וואסילי האבען זיך בעוויזען טרערען. ער האט זיך איינגעבויגען צו מיר און מיך אויפגעהויבען פון ד'ערד. און מיט א וויינענדיגע שטימע האט ער מיך געטרייסט: איך וועל טוהן פאר דיר אלץ, וואס כ'קען. דער עיקר זאלסטו מיך פאלגען, וואס כ'הייס דיך. דו ביסט טאקע קליגער, אבער איך בין עלטער. היינט זאלסטו א גאנצען טאג נישט ארויסגעהן פון מיין שטוב, זאל געשעהן וואס וויל — דיך וועל איך נישט ארויסלאזען פון מיין שטוב. געה נישט מעהר צו דיין ווייב, די מכשפה. איך גלויב אין גאט און האף, אז זי וועט נאך קומען מיט איהרע טעכטער צו דיר. שווייג און האף. אמת, איך בין א אוקראינער, אבער איין גאט ווייסט, אז מיין הארץ בלוטיגט מיר אויף די גרויזאמע שחיטות איבער יודען דא אין אוקראינע. איך קאן אבער נישט רעדען און מוז שווייגענדיג צוקוקען, וואס מיינע ברידערלעך טוהען אב. איננו ביידע איז נישט גוט, אבער מיר האבען נישט קיין עצה. מיר טארען גארנישט רעדען. —

אין מיטען שמועס האט מען שטור-

וועגען נייע וואהלען צו דער קהלה.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארטיקעל „וואהלען" אין פאראכטאגדיגען נומער פון אונזער צייטונג ווערען מיר אינפארמירט פון מאסגעבענדע קרייזען פאלגענדעס:

לויט'ן אוסטאוו פון דער ארגאניזאציע פון די יודישע קהלות פון 14 אקטאבער 1927 דויערט די קאדענץ פון די קהלה-ארגאנען 4 יאהר. אזוי ארום האט זיך דעם 1 יולי 1928 געענדיגט די קאדענץ פון דער גרעסטער טייל קהלות אין קאנגרעס-פוילען, וואו די וואהלען זענען פארגעקומען גלייכצייטיג דעם 1 יולי 1924.

פיעל קהלות האבען טאקי נאך דעם טערמין אנגעהויבען מאכען וואהל-הכנות און צוגעטרעטען צו בילדען וואהל-קאמיסיעס לויט דעם נייעם וואהל-רעגולאמין פון 23 דעצעמבער 1927, אבער דאס בילדונגס-מיניסטעריום האט דאן פערעפענטליכט א פעראָרדנונג, אבצושטעלען יעטוועדער וואהל-הכנות ביז א ספעציעלע פעראָרדנונג וועגען דורכפיהרען וואהלען צו די קהלות.

אזוי ארום איז געשאפען געווארען א לאגע, וואס די קהלה-ראטען און אויך די פערוואלטונגען מוזען ווייטער אמטירען, וואס עס שאפט אין פיעל קהלות די אוננארמאלע פערהעלטניסען.

אזוי צ. ב. געפונען זיך קהלות, וואו די ראטען, אדער די פערוואלטונגען זענען דעקאמפלעטירט און האבען נישט דעם נויטיגען קוארום אנצונעהמען גילטיגע בעשלוסען.

טראץ דעם, וואס עס זענען שוין אבגעפלאסען 2 יאהר נאך דער קאדענץ זענען נאך נישטא קיין אפיציעלע ידיעות, ווען דאס בילדונגס-מיניסטעריום האט בדעה צו פעראָרדנען די נייע קהלות-וואהלען.

דאס אפהאלטען פון פעראָרדנען נייע וואהלען שטעהט אויך אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין מיניסטעריום ווערט איצט אויסגעארבייט א גאנצע רייהע נייע פעראָרדנונגען וועגען נארמירען דאס קהלה-לעבען אויף פערשידענע געביעטען, צווישען וועלכע עס וועט זיין אויך א פעראָרדנונג איבער דער צאהל פון די מיטגלידער אין די ראטען און פערוואלטונגען אין יעדער בעזונדערער קהלה, וועלכע וועט זיין קלענער ווי די איצטיגע.

עס הערשט די טענדענץ אין די רעדצידירענדע קרייזען אויך אין קאנגרעס-פוילען צו פערקלענערען די צאהל מאנדאטען אין די קהלות, ווי דאס איז געשעהן אין גאליציען און אויף די קרעסען. אין לעמבערג, וואס צעהלט 90 טויזענד יודען, ווי אויך ווילנא מיט איהרע איבער 100 טויזענד יודען האבען די קהלה-ראטען צו 25 און די פערוואלטונגען צו 12 מיטגליעדער.

עס דארף דעריבער קלאר זיין אז נישט די פערוואלטונגען און נישט די ראטען פון די קהלות האבען דאס רעכט זיך פונאנדערצולאזען און זייערע ווענדונגען צו דער מאכט וועגען פעראָרדנען נייע וואהלען אין איינצעלנע קהלות וועלען, צוליב די אויבענערמאנטע טעמים, נישט ברענגען צום געווינשטען ציעל.

X.

Biuro Prośb i Podań
p. f. „PROLITEX"
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.
ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.
Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.
Windykacja należności w całej Polsce.
Informacja o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.
Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

מיש אויפגעפראלט די כהיר און ס'האט זיך א שאט אריין געטוהן א מחות איקראנישע אפיצירען מיט פערפלאמטע בייזע געזיכטער און געהייסען דעם אלטען פויער אויסזיכען א גרויסען זאק.

אז כ'האב דערזעהן די רוגזה'דיגע חברה ארייננקומען בין איך געווארען אויסער זיך פאר שרעק. הגם איך בין געווען איבערגעטוהן פאר א רוס. איז מיר פונדעסטוועגען געהען אויפפאלענד נאך וואס זיי ברויכען א זאק. הענד און פיס האבען זיך אין מיר געווארפען. איער ווייסט, צי האבען זיי זיך נישט אמאהל דערוויסט פון דער גאנצער קינץ און דאס וואס זיי ברויכען דעם זאק, מיינען זיי זיך א נעם צו טוהן צו מיר.—א קשיא אויף א מעשה. מיין שרעק האט לאנג נישט אנגעהאלטען און ווען דער פויער האט זיי איבערגעפרעגט נאך וואס זיי ברויכען דעם זאק, האבען זיי קורץ און שנעל געענטפערט. אז זיי געהען אריבער אין צווייטען דארף נעמען אין זאק אריין א באלשעוויסטישען שפיאן, דערביי האבען זיי ארויפגעלעגט א פינגער אויפ'ן מויל און מיט א ווארנונג זיך געווענדעט צו אונז אלע דריי:

— נישט גערעדט קיין סך. אויב איהר האט א טיעטען קעלער, מאכט דערווייל א ארט. מיר וועלען איהם דא אהערברענגען א טוידטען און איהם דא טיעף פערקאפען. —

די רוצחישע באנדע איז שנעל אוועק און מיר אלע דא זענען געבליבען זיצען שטארק פערזארגט. אפילו דער אלטער פויער, וואס איז נישט קיין בעל פחדן, האט זיך אויך דאס מאהל דערשראקען. ער האט נישט פערשטאנען, צו וואס מען טיילט איהם צו אזא כבוד אויף צו בעהאלטען אין זיין קעלער דעם טוידטען קערפער פון באלשעוויסטישען שפיאן. מיט זיין הארטען אבער גלייכען זא פישען פערשטאנד האט דער פויער אנדעריש בארעדענט און ער האט זיך צו אונז אנגערופען:

— עפעס געפעלט מיר נישט דער עסק, קינדערלעך. דאס איז נישט קיין מעשה מיט א באלשעוויסטישען שפיאן. דא שמעקט מיט עפעס אנדערש. מיט מיין פויערישען שכל האלט איך. אז דא ווערט אויסגעפיהרט א פראָוואָקאציע. און דעריבער איז מיין עצה, מיר זאלען בעצייטענס פון דאנען אוועקציהען אין ערגיץ זיך בעהאלטען. —

מיר האבען איינגעפונען, אז דער פויער איז גערעכט און מיר האבען זיך באלד זיין דארפישע כאטע פערלאזט, פערשליסענדיג זי אויף ריגעל און שלאס. דער פויער האט אונז אוועקגעפיהרט ערגיץ אין א סטיינע, וואס איז געשטאנען נעהנטער צום וואלד און אוועקגערוקט פון שאסע. מיר האבען זיך דארט אינווענדיג פערמאכט און פון דארט ארויסגעקוקט דורך די קליינע לעכער, וואס האבען אויסגעזעהן ווי קליינע בוידעם-פענסטערלעך.

ס'איז נישט אויסגעגאנגען קיין גאנצע שעה ווי מיר האבען דערזעהן רייטען פון דער ווייטענס די זעלבע אוקריינישע אפיצירען. ווען זיי האבען זיך דערנעהנטערט, האבען מיר דערזעהן אויף איין פערד א צוגעבונדענעם זאק, פון וועלכען ס'האט כסדר געריננען בלוט. אז איך האב זיך גוט איינגעקוקט, האב איך צו מיין ערשטוינונג דערזעהן ווי אויף די איבריגע פערד זיצען מיין פרוי און מיינע צוויי טעכטער די הענד און פיס געבינדען מיט שטריק. ווען זיי זענען צוגעקומען צום פויערישען הייזעל זענען די אפיצירען אראפ פון די פערד און געלאזט זיך צום ארייגאנג. אין דעם מאמענט האט זיך דער יודישער זעלנער, דער ווענשטשיק אויסגעריסען פון זיין ארט און אויסגעשעפשעט האסטיג, אבער זעהר שטיל: נאסטאפארין ב. זעהט נאר, דארט זיצען דאך אייער פרוי און טעכטער. וואס קען דאס זיין? וואס בעדייט דער זאק? ווער ליגט עס דארט דערהרג'עט?

—כ'זעה—ליבער פריינד — האב איך א צופראגעווער מיט צוזויפגעפרעסטע ליפען צוריק געענטפערט — וואס טהוט מען איצט? ווי אזוי ראטעוועט מען זייע פארט אייגענע קינדער. ווער ווייסט וואוהין זיי פיהרען זיי — האט זיך אין מיר געווארפען א פאטערליך געפיהל.

— געהען זיי צום טייוועל — האט דער אלטער פויער זיך אנגערופען אין דער שטיל — איידער אזא פאלשע פרוי און אזעלכע אימגעטרייע קינדער, איז שוין גלייכער, אז מען ווערט זיי פטור. האב נישט קיין פרענקונג אפפארין ב. ס'לוינט נישט. אויב דו קענסט נישט צוקוקען, טא געה-זשע אוועק פון פענסטעריל. וועסטו מעהר נישט זעהן —

(פארטזעצונג קומט)

א בריוועלע פון דער ראדאמער „ליניע“.

(פעליעטאן).

אהובי ידידי!

ראשית כל בין איך געצווינגען דיר מודה צו זיין, אז דיינע ראדאמער האבען ב"ה א גאר גוטען געשמאק. איך בין דאך, ווי דו ווייסט, א יוד, וואס האט שוין עפיס דערשמעקט א סך דאטשעס מכל המינים, אבער איך זאג דיר, אז אזא „ליניע“ ווי ראדאם האט פאר זיך אויסגעקליבען, איז ווייט נישט בנמצא.

א קלייניגקייט, גארבאטקע. כ'לעבען מען איך בין א דיכטער פון גאט'ס גענאד, ווי איך וואלט ארויסגעשלעפט די מוזע פון איהרע הויכע הויכענישען און אנגעהויבען צו בעזונגען גארבאטקע אויף אזא אופן:

— א, גארבאטקע! דו ביזט דאך בעדעקט אינגאנצען מיט א הערליכע הימלישע תכלת-בלויקייט. דו וויעגסט זיך אין א פרעכטיגע טאטרעס-גרינע בת-מלכה [illegible]. א, דו, שיין גאט'ס בעשעפעניש אין געשטאלט פון א [illegible]...

דאס אלץ איז טאקי געזאגט געווארען ווען כ'וואלט פערמאגט „איינע דיכטערישע טאלאנט“. ביז איך דאך דערווייל נישט מעהר ווי א ארימער פעליעטאן-שרייבער, מוז מען זיך בעגעהן מיט א בריוועל, אט אזוי, צו דיר ידידי.

הכלל זיי וויסען, אז די לופט דא, איז אזא הייסע, אז זי בכח געווען צוזאמענצושמעלצען א ביוגראפישען פרנס מיט א [illegible] פרנס. און נישט חלילה פון די „פראוויזאָרישע“ דאזאָרעס, נאר טאקי די אמת'ע אלטגעזעסענע, די תושבים.

וואס, דו גלויבסט נישט אין דעם אלזא שווער איך דיר, אז בעיני ראיתי ווי פרנס פישמאן האט געפיהרט א טיפען פריינדליכען שמועס מיט פרנס ראזענבוים. און געווען איז דאס א מין רעדען, אויף אלע אונזערע דאזארעס געזאגט. האט ראזענבוים פערלאנגט פון פישמאן'ען א פאלקס-שולע האט ער עס תיכף בעקומען. האט ווידער פישמאן געוואלט א סובסידיע פאר קרן קימת, איז עס איהם אויך לייכט אנגעקומען. וועגען צנין רבנות זענען זיי אויך צווישען זיך אדורכגעקומען. בלויז פרנס פישמאן האט פערלאנגט אז ראזענבוים זאל איהם גאראנטירען א מורה-הוראה שטעלע פאר זלאטניק'ען. הקיצור, אזא שלום ווינש איך די קהלה... אין דער ווירקליכקייט — הלואי.

יעצט, ידידי, האב איך נאך א זאך ענטדעקט, וועגען וועלכער איך האב ביז איצט באמת נישט געוואוסט. די ראדאמער דיינע וועלען פאר'ן יודישען כבוד שפרינגען אפילו אין פייער אריין. געשעהען איז אזא מעשה:

עס איז געווען אין פרייטאג צונאכטס. די נאכט איז געווען א שעהנע. דער הימעל א קלארער. פון די אפענע וועראנדעס האט זיך געטראגען א בגעימות'דיג זיסער געזאנג. דאס האבען די „קומענקערער'ס“ (אזוי רופט מען דא די יונגעלייטלעך וואס קומען ארויס אויף שבת צו זייערע פרויען) געזונגען זמירות. פלוצלינג ווערט א געוואלד, א געשריי: „זשידזשי“... „פארשיווע זשידי“... וואס איז א חברה דארפישע בויערען-יונגען האט באין אופן נישט געפעלען דער זמירות-געזאנג, און דעריבער זיך אנגעהויבען א ביסעל זיך לאזען „וואוילגעהן“. עס שמעקט שוין מיט פייער. טייל האבען מורא און לאזען זיך אין די שטובען כדי צו בעהאלטען זיך, אנדערע פרובען זיך א קייגענשטעלען און ווייזען ארויס בריה'שקייט. ווער ווייס ווי לאנג עס וואלט נאך אזוי געדויערט אט דער מלחמה-שטאנד, ווען נישט וואס איינער מאחינו א יונגערמאן מיט ברעך, האט ארויס געכאפט א „שפייער“ אין — וויוואט!

שטעל דיר פאר, ידידי, אז דאס האט טאקי געפועל'ט. די יאנעק'ס און סטעפאנ'ס זענען זיך צולאפען ווי דער פעפער וואקסט און דער יודישער כבוד איז געראטעוועט. באלד האבען חברה זיך ווידער צוזינגען מיט א גרעסערע התלהבות.

כ'וואלט בעגאנגען א פערברעכען ווען כ'זאל דיר נישט עפיס שרייבען וועגען דיינע ראדאמער מיידלעך. צווישען אונז גערעדט איז דער גאנצער בריעף צוליב זיי, ווי דו ווערסט ווייטער זעהן. צוליב זיי טאקי גלוסט זיך מיר צו שרייבען, די פעדער גליטשט זיך פשוט, אויפ'ן פאפיער, א מחיה.

צוויי זענען זיי געווען. איינע א שיינע בלאנדינקע מיט א פאר טיעפע בלויע אויגען. די צווייטע א דונקעל-בלאנדע מיט שווארצע פילם-אויגען. די לעצטע האט מען גערופען „גרעטא גארבא“. און א מערקווירדיגע זאך, טשעקאווע בנאמנות, זייט איך האב זיי בעקאנט קען איך נאך ביז איצט זיך נישט „לעקצידירען“, וועלכער עס געפעלט מיר שענער.

איך זאג דיר, אהובי ידידי, אז כ'געפין זיך צוליב דעם אין א גרויס פערלעגענהייט. גאנצע טעג טראכט איך ארום דעם. זאל איך זאגען, אז די ערשטע, די בלאנדע, געפעלט מיר בעסער, נור איז דאך די צווייטע אויך א שעהנע. זאל איך זאגען פערקעהרט, הייסט דאך אוועקגעמאכט מיט די הענד די ערשטע. הכלל איך קען מיר קיין עצה נישט געבען. בקשתי, אז זאלסט תיכף (אויב מעגליך, טעלעגראפיש) מיר ארויסהעלפען מיט א קלוגע עצה. דו ביזט דאך פארט עפיס א יוד א חכם.

אלזא, למען השם ענטפער מיר זיכער, בעווייל איך ווארט מיט א קלאפענדיג הארץ.

דיין לייבעלע.

צוליב נויט פערלאזט א מאמע איהרע קליינע קינדער.

מיט צוויי יאהר צוריק איז אוועק דער טאטע און פאר צוויי וואכען איז אוועק די מאמע. געבליבען זענען דריי קליינע מיידעלעך פון 3, 6 און 10 יאהר.

די מיידעלעך זענען [illegible] יודישע קינדער און צוויי וואכען זענען זיי ארויסגעהאלטען געווארען ביי א קריסטליכע שכנטע, א קינדערלאזע פרוי. וועלכע האט אויס רחמנות גענומען די קינדער צו זיך. מיינענדיג, אז אט, אט קומט די מאמע צוריק.

צוויי וואכען האט די קריסטליכע פרוי רוכליצקא פון סקארישעווסקא גאס נומ. 20 געווארט און, אז די מאמע פון די דריי קליינע קינדער האט זיך נישט אומגעקעהרט האט זי די דריי מיידעלעך געבראכט אין דער יודישער גמינע, וואו זי האט דערצעהלט [illegible] איז אנטלאפען פון דער מאמע און ווי אזוי די מאמע האט פערלאזט די קינדער. דערביי האט די קריסטליכע שכנה איבערגעגעבען, אז זי האט זיך בעמיהט צו געבען די קינדער כשר עסען, ווייל קיין נישט כשר'ס האבען די קינדער נישט געוואלט עסען.

נאכ'ן ערקלערען, אז לענגער האלטען די קינדער קאן זי נישט, האט די קריסטליכע פרוי איבערגעלאזט די קינדער אין גמינע און איז אוועקגעגאנגען.

די קינדער האט דערווייל אהיימגענומען ביז איבער שבת דער מיטגליעד פון דער גמינע-פערוואלטונג, ה' בנימין לאנדוי. דאן האט די גמינע געפיהרט אנ'איספארשינג וועגען דער זאך אין ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער פאטער פון די קינדער איז געווען א שיך-פוצער, ער איז אוועק זוכען ארבייט, איבערלאזענדיג דאס ווייב אין קימפעט. דאס ניי-געבוירענע קינד איז דערנאך געשטארבען אין שפיטאל. די פרוי, ס'הייסט די מאמע פון די דריי מיידעלעך, כדי צו ערנעהרען איהרע קינדער, איז זי געווארען א העשין. זי האט אבער מיט דעם [illegible] נישט געקענט מפרנס זיין איהרע קינדער און נישט קענענדיג [illegible], איז זי אנטלאפען, איבערלאזענדיג די קינדער אויף גאט'ס בעוואר.

די גמינע האט זיך מיט דעם ענין [illegible] פאראינטערעסירט און זאך א אינטערווענציע ביי דער דאקטארין פרוי קסענזשאק [illegible] און די דריי מיידעלעך זענען איבערגעשיקט געווארען אין יתומים-הויז אלס לעבעדיגע יתומים.

— די —
שענסטע
טאפעטען
צו זעהר ביליגע פרייזען
קען מען נור בעקומען
אין דער לאנג-יעהריגער פירמע
ש. שטיינמאן
ראדאם, לובלינער 21.

פון דער קהלה-פערוואלטונג.

דאָנערשטאָג דעם 31 ליפּיעץ איז פאַרגעקומען א פּלענאַר-זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזידיום מיטגליד ה' מייזעלס.

ה' מייזעלס גיט אָב א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון פרעזידיום, וועלכע איז נאָכ'ן איבערנעמען די פונקציעס געשטעלט געוואָרען אין א שווערע לאַגע צוליעב די 2 ליציטאַציעס אויף קנאַפּע 5000 זלאָטעס, וועלכע זענען בעשטימט געווען אויף די ערשטע טעג. ער ריכט אויס א דאַנק דעם סעקרעטאַר ה' רובינליכט און אדוו. מולייו, וועלכע האָבען מיטגעווירקט, אז די ליציטאַציעס זאָלען נישט פאַרקומען און די ענינים זענען ערלעדיגט געוואָרען אויפ'ן פרידליכען אופן.

נעמענדיג אין אכט די שווערע פינאַנסיעלע לאַגע פון דער קהלה, איז בעשלאָסען געוואָרען צו ווענדען זיך צום ראַט, וועגען אקצעפּטירען א הלוואה פון 5.000 זל. ארויסגעבען א אויפרוף צו דער בעפעלקערונג איינצוצאָהלען אויפ'ן חשבון פון עטאַט און צו דעלעגירען אין מיניסטעריום א פרעזידיום-מיטגליד מיט'ן סעקרעטאַר ה' רובינליכט וועגען צואיילען דאָס בעשטעטיגען דעם בודזשעט, וועלכער געפינט זיך שוין אין ווארשא ווייט עטליכע מאָנאַטען.

ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז במשך דער טעטיגקייט פון דער צייטווייליגער פערוואלטונג איז לגמרי נישט געפיהרט געוואָרען קיין בוכהאלטעריע און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צוריק צו נעמען דעם בוכהאלטער ה' זילבערבערג, וועלכען די צייטוו. פערוו. האָט בעזייטיגט.

ווייטער איז בעשלאָסען געוואָרען צו אַנולירען פאָלגענדע בעשלוסען פון דער צייטווייליגער פערוואלטונג: וועגען אבזאָגען די בעאמטע פון דער קאַנצעלאַריע, וועגען אָבשאַפען די טאַקסעס פאר חתונות און לויות, וועגען צונעהמען א נייעם שוחט און א גאַבאי, וועגען צוריקציהען די פּראָטעסט פון טריבונאל אין ענין מורה-הוראה פון הרב קעסטענבערג.

ס'איז אויך איינשטימיג בעשלאָסען געוואָרען אבצורופען די ווענדונג פון דער צייטוו. פערוואלטונג צו דער מאכט וועגען צונעמען ביים מו"צ טייטעלבוים די סטאַן-ציווילנע-ביכער און איבערגעבען זיי הרב קעסטענבערג, ארויסגעהענדיג פון פאַרהעלען שטאַנדפונקט, אז הרב טייטעלבוים ערפילט די רבנישע פונקציעס לויט א פעראָרדנונג פון מיניסטעריום. צום סוף איז ערלעדיגט געוואָרען א רייהע לויפענדע ביטעס.

* * *

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, האָט דער ראַט געקליבען א וואהל-קאָמיסיע פון 5 פערזאָהן, וועמענס אויפגאבע ס'זאָל זיין צוזאַמענצושטעלען א נייע גמינע-פערוואלטונג. פאַראכטצעגען דאָנערשטאָג האָט די זעלבע קאָמיסיע אבגעהאלטען איהר ערשטע קאָנסטיטואירענדע זיצונג, אויף וועלכער אלס פרעזעס פון דער וואהל-קאָמיסיע איז אויסגעוועהלט געוואָרען ה' פרענקעל און אלס וויצע—ה' קויפמאַן.

נאָכ'ן בעקענען זיך מיט'ן וואהל-רעגולאַמין איז בעשלאָסען געוואָרען אויפצופאָדערען אלע ראַט-מיטגלידער אריינצופירען קאַנדידאַטען-ליסטעס ביז פאַריגען מאָנטאָג. יעדער ליסטע קאָן אריינפירען קאַנדידאַטען דורך 3 ראַטמענער.

די ראַט-זיצונג אויף וועלכער ס'וועט ענדגילטיג געוועהלט ווערען די נייע גמינע-פערוואלטונג איז בעשטימט געוואָרען אויף נעכסטען דאָנערשטאָג אין אָוענד.

נאָך פאַריגען פרייטאָג האָבען אלע ראַט-מיטגלידער דערהאלטען איינלאַדונגען אויף דער דערמאָנטער זיצונג מיט א קאָפּיע פון וואהל-רעגולאַמין צוזאַמען מיט א פאָרמולאַר אויסצופילען די קאַנדידאַטען-ליסטעס.

* * *

די הייזיגע גמינע האָט זיך געווענדעט צום געוו. פרעזעס פון דער פריהערדיגער צייטווייליגער קהלה-פערוואלטונג (פּראַוויזאַריום) ה' טענענבוים וועגען די רבנות-אקטען, וואס זענען ארויסגעטראָגען געוואָרען פון גמינע אין דער צייט, ווען ער איז געווען פרעזעס. די גמינע האָט געפאָדערט, אז די אלע אקטען זאָלען אומגעקעהרט ווערען אין פערלויף פון 2 טעג. היות ה' טענענבוים האָט נאָך נישט געענטפערט, האָט די גמינע זיך געווענדעט צום ה' סטאַראָסטא וועגען דעם ענין.

גרויסע הכנות צום לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאָהר אין ראַדאָם.

די פאָרבערייטונגען צום לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאָהר, וואס קומט פאָר היינטיגען זונטאָג אין ראַדאָם זענען אין פולען גאַנג. אין קיילעכדיגען מארק געהט א פיבערהאַפטע ארבייט ארום דער אויסשפּרייטונג פון דענקמאָהל אויפ'ן נאָמען פון פוילישען לעגיאָן. דער פּלאַץ, וואו ס'איז פריהער געווען דאָס גערטענדעל ווערט פון טאָג צו טאָג שענער און הערליכער. א בעזונדער שטיקעל ארבייט ווערט אויסגעקעהרט ארום דעם אומגעהייערען שטיין אין וועלכען ס'ווערט איינגעאָרדענט א מאָנומענט. דער רינעק איז יעצט פשוט נישט צו דערקענען, זיין אויסזעהן מאכט דעם איינדרוק פון איינעם פון די פּראַכטפולע גרויסשטעדטישע דענקמאָהל-ערטער וועלכע האָבען א היסטאָרישען כאראַקטער.

אויפ'ן היינטיגען זונטאָג ווערען ערוואַרט צעהנדליגער טויזענדער צוגערייזטע, וועלכע קומען ספּעציעל אויפ'ן צוזאַמענפאָהר. דער ארגאַניזיר-קאָמיטעט ארבייט זעהר אינטענסיוו אייפצונעמען דעם קאָלאָסאַלען עולם און ווי ווייט מעגליך צו פערשאַפען איהם אלע בעקוועמליכקייטען.

א ספּעציעלען פּלאַן ווי אזוי צו עמפּפאַנגען די גרויסע צאָהל געסט און צו פערלייכטערען זיי דאָס איינאָרדענען זיך, האָט אויסגעאַרבייט דער ה' סטאַראָסטאַ. לויט דעם פּלאַן ווערט די שטאָדט איינגעטיילט אויף 9 צענטראַלע פּונקטען.

ביי דער באַהן סטאַציע, וואו ס'וועלען זיך צוזאַמענפאָהרען טויזענדער לעגיאָניסטען, ווערט איינגעאָרדענט א אינפאָרמאַציאָנס-ביוראָ, וואס מכשירים, טישען צו פריהשטיקען. דאָרט וועלען אויך פערטיילט ווערען איינלאַדונגס-קאַרטען א. ד. גל. אין טיימיק וועלען זיך געפינען: דאָס פרעזידיום פון ארגאַניזיר-קאָמיטעט, א אינפאָרמאַציע-ביוראָ, דער פערקויף פון באַהן-בילעטען. א אקאָרמיע וועט איינגעאָרדענט ווערען אויפ'ן פּלאַץ פון דער פּאָוויאַטאָווע טעפּלדיעלניא ביז'ן קינאָ קאָרסאָ איינשליסליך, וואו ס'וועלען אינסטאַלירט ווערען די פון וואַרשא ספּעציעל געבראַכטע גיגאַנטאָפאָנען, ווי אויך א בופעט און שפּייזען פאר 4000 פּערזאָהן. אין טעאַטער „ראָמאַנטשטשיזמו" פּאַרקוט א „רעוט" און ס'וועלען אויפגעפיהרט ווערען ארטיסטישע פּראָדוקציעס.

אין דער נעבייודע פון דער סטאַראָסטווא וועט זיין דער זיץ-אָרט פון מאַרשאַל פילסודסקי און ביסקופ באַנדורסקי.

אויפ'ן צוזאַמענפאָהר ווערען ערוואַרטעט הויכע אַנגעזעהענע מלוכה-לייט און א סך הויכגעשטעלטע געסט. ס'איז אויך פאַרגעזעהן דאָס קומען פון א גרויסער צאָהל קאָרעספּאָנדענטען און זשורנאַליסטען פון פוילען און אויסלאַנד.

דאָס פּראָגראַם פון דער פייערונג איז פּלאַנמעסיג און מוסטערהאַפט אויסגעאַרבייט.

ס'איז א בירגערליכער חוב מצד דער יודישער בעפעלקערונג ארויסצוווייזען סימפּאַטיע פאר דער פייערליכקייט. די יודישע הייזער און פּאַלאַצען דאַרפען זיין שעהן דעקאָרירט, כדי דערמיט ארויסצוווייזען א וואַרימען קבלת-פנים פאר פוילענס געטרייע זיהן—דעם ערשטען פוילישען לעגיאָן און איבערהויפּט לכבוד זיין שעפער, דעם ערשטען פוילישען מאַרשאַל, יוזעף פּילסודסקי, דער וואס האָט בעפרייט די פוילישע ערד און אויסגעלייזט פוילען פון פרעמדע הענד, פאר וואס ער האָט זוכה געווען פערשריבען צו ווערען מיט גאָלדענע אותיות אין די היסטאָריע פון פוילענס תחית המתים אין 20 טען יאָהרהונדערט.

* * *

זונטאָג אין טאָג פון צוזאַמענפאָהר וועלען זיין אָפען אלע בעקערייען און וואורשט-געשעפטען. דאָס ווערט געטון מיוחד פאר די פיעל אַנגעקומענע אַנטייל-נעמער אין צוזאַמענפאָהר זיי זאָלען נישט פיהלען קיין מאַנגעל אין שפּייזען-פּראָדוקטען.

ראַדאָמער ספּאָרט.

די צוויי ראַדאָמער יודישע דרושינעס בר-כוכבא און מכבי זענען פערגאַנגענע וואָך בעזיגט געוואָרען אין מייסטערשאַפט מעטשען פון די פּוילישע ספּאָרט-קלובען ר. ק. ס — טשאַרני. די ערשטע:

בר-כוכבא

האָט געשפּילט שבת אין אָלפּען גאָרטען. ב"כ, האָבענדיג שוין אין זיין בעזיץ 9 פּונקטען האָט געשפּילט זעהר אמביציעס, ווייל מיט די פּי איז ער געוואָרען צו פערבלייבען אין דער קל. „א". דאָגעגען ר. ק. ס. איז געווינגען וועגען טיטול מייסטער. די ערשטע העלפט געהערט כמעט איינגאַנצען צו ר. ק. ס., וועלכע ציילט 2 גאָלען (דעם צווייטען פון א „קאָרנער").

נאָך דער פּויזע שטעלט זיך דער קאַמפּף פאר גאָר אַנדערש: ב"כ איז כסדר אין אַנגריף און האָט א סך אויסצונוצען, אָבער אָהן רעזולטאַט. ר. ק. ס.

ציעלט א דריטען גאָל און מיט'ן רעזולטאט 3:0 פאר ר. ק. ס. ענדיגט דער שיעדס-ריכטער ה' פּאָרוטשינסקי דעם מעטש.

פאר דאָס צומאָרגענס זונטאג איז דער מעטש צווישען

מכבי — טשאָרני

געווען מעהר אינטערעסאנטער צוליעב דעם, וואָס מכבי האָט זיך געגרייט צום קאמף אין א גרעסערען פערנעם.

דער שפּיעל הויבט זיך אָן און טשאַרני, וועלכע איז ארויסגעטרעטען אין א גוטער מאנשאפט, אטאקירט מיט אונאויפהערליכע שאָסען און ציעלט ביז צו דער פויזע 4 טויערן. דאַגעגען מכבי שפּילט בעדייטענד שוואכער פון איהר געגנער און האָט אין אלגעמיין נישט געהאט דעם טאָג. די צווייטע העלפט ברענגט טשאַרני נאָך 2 גאָלען און מיט'ן רעזולטאט 6:0 פאר טשאָרני ענדיגט זיך דער מעטש.

שיעדס-ריכטער—ה' קלאָשינסקי.

לענצער אינטערעסאנטער מייסטער-מעטש פון מכבי

היינטיגען זונטאָג שפּילט מכבי דעם לעצטען מייסטערשאַפט-מעטש קעגען קל. „א" מיט מור פון חיערזשבניק. דער מעטש קומט פאָר אין אָלטען גאָרטען און וועט זיין אינטערעסאנט צוליב פאָלגנדע טעמים: טיר רייסט זיך און וויל זיין מייסטער און מכבי מוז דעם מעטש געווינען, אנדעריש קען איהר דראָהען ארויסצופאַלן פון קל. „אַ" שיינבוים.

*) דער 9-ער צוזאמענפאהר פון די לעגיאָניסטען אין פּוילען

זונטאג דעם 10 שערפּיען ד. י. קומט פאָר אין אונזער שטאָדט דער ניינטער לעגיאָנען-צוזאמענפאָהר און גלייכציטיג וועט ענטהילט ווערען דער „לעגיאָן-מאָנומענט" אין שטאָדטישען פּארק נעבען מאגיסטראט און אויך וועט בענייט 2 שטאַנדאַרען פון לעגיאָניסטען-פעראיין און אינוואַלידען-פעראיין.

צו די דאָזיגע פייערליכקייטען קומען קיין ראדאָם די גרעסטע פּראָמינענטע פּערזענליכקייטען, ווי דער מאַרשאל פּילסודסקי, פּרעמיער סלאַוועק, די מיניסטאָרען צאר, סקלאדקאָווסקי, גען. גורעצקי א. א.

צוליב די פייערליכקייטען זעלבסט, ווי אויך צוליעב די אנטיילנעמער אין דעם צוזאמענפאהר האָט דאָס ארויס גערופען אין גאַנץ פּוילען בכלל און אין ראדאָם בפרט אַ געוואלדיגע פּער-אינטערעסירונג ביי אַלע קלאַסען און שיכטען.

די יידישע בעפעלקערונג אין ראדאָם וועט געוויס פערשטעהן אָבצושאצען ווי געהעריג די גרויסע בעדייטונג פון די דאָזיגע פייערליכקייטען. דאָס יידישע פאָלק האָט שטענדיג פערשטאַנען ווי גרויס עס איז דאָס אָפּפערוויליגקייט פאַר טובת הכלל, און די, וואָס זענען גרייט מקריב צו זיין זייערע לעבענס פאר דעם אויפבויען דעם ארץ תמולדת, און דאָס בעפרייען פון פרעמדען יאָך — זענען שטענדיג פערצייכענט אין די אייביגע היסטאָריע — און דער פּוילישער לעגיאָן איז דאָך געווען דער ערשטער, וואָס האָט זיך געוואָרפען אין קאמפף פאר דער בעפרייאונג פון פּוילען, און מיט דעם יונגען און פרישען בלוט פון די פּוילישע לעגיאָנען, צווישען וועלכע עס האָבען אויך נישט געפעהלט אונזערע זיהן און קינדער, איז בעפייכט געוואָרען די ערד. און די דאָזיגע זריעה האָט נאָך יאָהרען לאַנג געגעבען די געהעריגע פּרוכטען, אַז פּוילען איז צוריק נאָך א הונדערט דרייסיג יעהריגען גלות צוריק בעפרייט געוואָרען און אויסגעוואַקסען צו אַ זעלבסטשטענדיגע מלוכה.

אויך צוליב דעם, וואָס דער פאָלקס-פיהרער, שעפער פון פּוילישען לעגיאָן, דער ערשטער פּוילישער מאַרשאל יוזעף פּילסודסקי, וועט זיין דער גאַסט פון אונזער שטאָדט, דער, וועלכער שטרעבט צו שאַפען און בויען דאָס עקאָנאָמישע און ווירטשאפטליכע לעבען אין לאַנד, אויפהויבען דעם שטאַנד פון יעדען בירגער, אָהן אונטערשיד פון גלויבען און נאציאָן און צוצופיהרען צו אַ הארמאָניש, הומאַניטאַרישע צוזאַמענלעבען פון אַלע זיהן פון דער פּוילישער ערד — דאַרפען מיר, יודען, זיך צו סאָלידאריזירען מיט דעם דאָזיגען פייערליכען מאָמענט!

הרב יחיאל הלוי קעסטענבערג
אבד"ק ראדום.

*) אין צוזאמענהאנג מיט די פייערליכקייט היינטיגען זונטאג האָט הרב קעסטענבערג צוגעשיקט דאָס אויבענגעבראכטע ארטיקעל.
ר ע ד.

יודישע זשורנאַליסטען אויפ'ן לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאהר אין ראדאָם.

די ווארשאווער יודישע צייטונגען האָבען ספּעציעל דעלעגירט זייערע מיטאַרבייטער אויפ'ן צוזאַמענפאָהר. פון „מאָמענט" קומט ה' לעסקי, פון „היינט" —ה' קוטשער, פון דער פאָלקסצייטונג —ח' ב. טעפּנער, פון „עקספּרעס" — ה' בערנאַרד זינגער.

דער בעריהמטער פעליעטאָניסט פון דער פאָלקסצייטונג ח' ב. טעפּנער וועט היינטיגען שבת האַלטען אין קינאָ „שחיט" אַ פאָרלעזונג א. נ. „הומאָר און סאַטירע אין דער פּאָליטיק".

קעלצער אבטיילונג.

שטאדט-ראט שטרייכט אלע סובסידיעס.

ווי מיר האָבען שוין געמאָלדען, קומען לעצטעניס כסדר פאָר זיצונגען פון שטאָדט ראַט, אויף וועלכע עס ווערט בעטראַכט דער בודזשעט.

אויך במשך די היינטיגע וואָך זענען חייסער פאָרטגעזעצט געוואָרען די דעבאטען. ביים פּונקט „סובסידיעס" האָט דער ענדעקישער קלוב אַריינגעבראַגען אַ פאָרשלאָג, וועגען שטרייכען אלע סובסידיעס פון בודזשעט. דער פאָרשלאג ווערט מאָטיווירט, צוליב דעם גרויסען קריזיס, וואָס דער מאַגיסטראָט לעבט איבער און צוליב'ן ריזיגען דעפיציט. דער פאָרשלאג ווערט אָנגענומען.

טראָץ דעם אָבער, בעמיאָען זיך די ענדעקעס דורכצופיהרען אַ גרעסערע סומע פאר אַ סטודענטען-פעראיין. מיט די יודישע שטימען גילונגט אָבער דאָס אָבצוואַרפען. די ענדעקעס פּרובען דאָן זייער מאָל ביי אַ צווייטע סובסידיע פאר אַ פּוילישע שול-אָרגאַניזאַציע. די פראַגע ווערט גענוסען צום אָבשטימונג און דאָ האָט איינער פון די יודישע ראַטמענער, דער אגודה'ניק ח' פישמאַן, פּשוט פעררעטען דעם יודישען „קאָלאָ", שטימענדיג צוזאמען מיט די ענדעקעס פאר'ן פאָרשלאַג. אַ דאנק דער דאָזיגער איינע שטימע, ווערט אָנגענומען אַ בעשלוס, צו בעשטימען פאר דער שול-אָרגאַניזאַציע אַ סומע פון 2000 זלאָטעס. דאַגעגען פיעל יודישע וויכטיגע אינסטיטוציעס וועלען דאָס יאָהר נישט בעקומען קיין שום אונטערשטיצונג מצד דעם מאַגיסטראַט.

פערענדיגט דעם רעמאנט פון די שטאָדט-שוהל אין קעלץ.

די היגע שטאָדט-שוהל, מיט איהר פּרעכטיגען סטיל און גרויסען פערנעם, איז אָהן ספק דער וויכטיגסטער טהייל פון די אקטיוען, וואָס דאָס אידישע קעלץ פערמאָגט. די שוהל איז, מיט קרוב 30 יאָהר צוריק, אויפגעבויט געוואָרען דורך דעם דאַמאָלס בעוואוסטען גביר און נדבן, ר' משה פעפער נ"ע, וועלכער האָט זי אָװעקגעשענקט דער שטאָדט און דערמיט זיך דאָ פעראייביגט זיין נאָמען, וויל, ווער ווייסט, אויב קעלץ וואָלט ביז'ן היינטיגען טאָג געהאַט מיט אייגענע כוחות קומען צו אַזאַ פּרעכטיגען בנין. מען זעהט דאָך, אַז דורך די אַלע צעהנדליגער יאָהרען האָט די שטאָדט גאָרנישט געטוהן, כדי האַטש דעם בנין צו קאָנסערווירען און צו דערהאַלטען ווי עס געהער צו זיין און די פערוואַהרלאָזטקייט איז שוין געווען אַזוי גרויס, אַז דורכ'ן גיפּל פון די שוהל האָט שוין אריינגערינט, די שויבען אויסגעהאַקט, די ווענד שוואַרץ און שטויביג און דער גאַנצער אינווענטאַר האָט זיך געפונען אין אַ קלאָגעריגען צושטאנד. ביז ס'איז ענדליך אָנגעקומען די קאָדענץ פון די היינטיגע טיכטיגע גבאים אין די פערזאָנען פון די ה"ה: יעקב פעדערמאַן, יוסף אורבייטל, ליפּא פינקעלשטיין, אברהם אמבערג א. א., וועלכע האָבען אונטערגענומען אַן'ענערגישע אַקציע לטובת בדק הבית און מיט גרויסען פלייס און אויסדויערקראַפט אדורכגעפיהרט נישט בלויז דעם רעמאָנט, נור אויך אַ זעלטענע פערהערליכונג און רייכע אויסשטאַטונג פון דער שוהל, וואָס ענטציקט יעדען צושויער.

די שוהל איז אויסגעמאָהלט געוואָרען דורך דעם בעקאַנטען קונסט מאָלער ה' עדעלשטיין פון ווארשא. ווי מבינים זאָגען, איז די מאָהלעריי פיעל שענער און קינסטליכער, ווי פון דער בענדינער שוהל, וואָס איז אויסגעמאָלט

בעוואָרען דורכ'ן בעוואוסטען קינסט-לער אפּפעלבוים פון קאטאוויץ. ס'זע-נען אויך אינסטאלירט געוואָרען הער-ליכע לאַמפּען און קינקעטען, וואָס פערבלענדען דאָס אויג מיט די שפע פון ליכטיגקייט. וויכטיגע וואך זאָלען אויך שוין אריינגעשטעלט ווערען די מיניעניש אין פראכטפולע בענק. וואָס זענען פּלאַנמעסיג אויסגעפערטיגט גע-ווארען דורך די חיגע בעריהמטע מע-בעל-פאַבריק פון ה' השרפּאַן לעווי.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געלונ-גענער בעענדיגונג פון רעמאָנט און פערהערליכונג פון די שוהל, ווערט קירצליך אנגעגרייטעט ווערען אין די שוהל א גרויסער פייערליכער קאָנ-צערט, אין וועלכען ס'העלען זיך בע-טייליגען די בעסטע כחות פון דער שטאָדט. דער קאָנצערט רופט ארויס גרויס פעראינטערעסירונג.

קעלצער ספּאָרט.

מכבי — פּאָליציי 2:1

פאַרי..ען שבת איז פאָרגעקומען א מעטש צווישען מכבי און פּאָליציי-קלוב. צוליב דעם, וואָס דער דאָזיגער מעטש האָט געזאָלט זיין א דעצידירענדער וועגען טיטול מייסטער פון קעלץ, האָט עס ארויסגערופען א גרויסען אינטע-רעס ביי די היגע גרויסע צאָהל ספּאָרט-ליבהאָבער.

דער שפּיעל פאַנגט זיך אָן מיט א שאַרפען טעמפּאָ, בעזונדערס גייזט מכבי רויס א הערליכע טעכניק, אין וועלכען כ'זעען פאַרהאַן פערשידענע געלונגענע קאָמבינאַציעס. מיט'ן דאָוי-גען שפּילען איז מען כמעט ווי זיכער אין מכבי'ס נצחון. אזוי וואָלט פּאַקי געווען, ווען נישט דאָס, וואָס דער שיעד'ס ריכטער האָט ארויסגעוויזען א בולט'ע טענדענציעזיקייט אזוי, אז אפּטמאָהל האָט ער אפילו געהאַנדעלט געגען די ספּאָרט-פּאָרשריפטען און דאָס, פערשטעהט זיך, איז געווען נישט לטובת דעם יודישען קלוב.

דעם ערשטען גאָל ציעלט די פּאָ-ליציי און אביסעל שפּעטער בעלוינגט מכבי דורך הערשמאַן דעם רעזולטאַט אויסצוגלייכען אויף 1:1. קורץ פאַר'ן סוף דיקטירט דער „לעגענדערער און ניישראלער" שיעד'ס-ריכטער א 11 מע-טער-שאָס פאַר די פּאָליציי, וואו ער ווערט אייסגענוצט אויף א גאָל. מיט'ן נישט-פערדינטען נצחון 2:1 פאַר דער פּאָליציי ענדיגט זיך דער מעטש.

בעזונדערס האָבען זיך ביי מכבי אויסגעצייכנט: הערשמאַן, מאַשענבערג, רייצמאַן און גאָלדבליט.

נישט צושטאַנד געקומען די וואַהלען פון א נייער קהלה-פערוואַלטונג אין ראדאָם.

אויף נעכטען דאָנערשטאָג אין אָוועגד איז גערופען געוואָרען א זיצונג פון ראַט און פערוואַלטונג מיט'ן צוועק ענדגילטיג אויסצוּוויילען א נייע גמי-נע-פערוואַלטונג.

אין גמינע איז שוין געווען פריהער אריינגעטראָגען פיער קאַנדידאַטען-ליס-טעס פון די ציוניסטישע, אגודה'שע, האַנדווערקער-פראקציע, ווי אויך פון דער ליסטע נומ. 5. יעדע ליסטע האָט פאָרגעשטעלט איהרע אנגעוויזענע קאַנ-דידאַטען.

ווען די ראַט-זיצונג האָט זיך אָנגע-הויבען האָט דער פּרעזעס פרענקעל מיטגעטיילט, אז דאָנערשטאָג 12 ביי-טאָג האָט די וואַהל-קאָמיסיע דערהאַל-טען א מעלדונג פון סטאַראָסטוואָ, אז די וואַהלען פון א נייער פערוואַלטונג קאָנען נישט רעאַליזירט ווערען אין א געוועהנליכען וואָכען-טאָג און, אז זיי מוזען פאָרקומען נאָר אין א זונטאָג. די מעלדונג פעררופט זיך אויפ'ן אַר-טיקעל 28, וואו ס'ווערט געזאָגט, אז וואַהלען קאָנען נאָר פאָרקומען אין א רוהע-טאָג, ד"ה זונטאָג.

ה' פרענקעל בעדויערט, וואָס וועגען דעם האָט מען מיטגעטיילט די לעצטע שעה'ען. נאָכדעם ווי ס'זענען שוין גע-מאַכט געוואָרען אַלע פּאָרבערייטונגען און צו די וואַהלען איז שוין אפילו ספּעציעל געקומען דער פּרנס זילבער פון יעדלינסק. אויסער דעם ערקלערט ה' פרענקעל, איז דאָ וואַהרשיינליך פאָרגעקומען א טעות, מחמת דאָס אַר-טיקעל 28 איז נאָר נוגע אזעלכע קהי-לען, וואו די מאַסען נעמען אָנ'אנטייל, אָבער נישט אין א פערמאַכטען לאָקאַל, וואו א געוויסע צאָהל ראַט-מיטגלידער פיהרען אדורך די וואַהלען.

ה' פרענקעל טיילט דאַן מיט, אז א שעה נאָכדעם, ווי ס'איז דערהאַלטען געוואָרען די מעלדונג פון סטאַראָסטוואָ איז דערהאַלטען געוואָרען א בריף פון די ראַט-פּרנסים: ניימאַן, גאָלדבלום און אייזמאַן (ליסטע נומ. 5), וועלכע פער-לאַנגען אויך, אז די וואַהלען זאָלען פאָרקומען דעם 17 ה. מ. ס'הייסט אויך א זונטאָג. זיי פעררופען זיך אויך אויפ'ן דערמאָנטען אַרטיקעל 28. גלייכצייטיג פערלאַנגען זיי, אז מ'זאָל די פריהער-דיגע קאַנדידאַטען ליסטעס בקאסירען און אויפגעבען נייע.

דער ראַט האָט בעשלאָסען צו ווענ-דען זיך אין סטאַראָסטוואָ, בכדי אויפ-מערקזאַם צו מאַכען, אז דאָס שטיצען אויפ'ן אַרטיקעל 28 איז אין דעם פאַל נישט ריכטיג אויסגעטייטשט און, אז דאָ איז געשעהן א טעות.

אויסער דעם, וועט די וואַהל-קאָמיסיע בעשליסען וואָס זי האָט צוטוהן, צי זי האָט צו דערלאַנגען א רעקורס, אָדער זיך פערשטענדיגען מיט דער מאַכט וועגען טערמין פון נייע וואַהלען.

פון ראדאָמער שטאָדט-ראַט.

צוויי זיצונגען, איינע טאָג נאָכ'ן אַנ-דערען, זענען פאָרגעקומען וויכטיגע וואָך אין שטאָדט-ראַט. ביידע זיצונגען זענען געווען געווידמעט די פראַגע פון פערלענגערען די קאָנצעסיע פון דער עלעקטראָווניע.

די בעלגישע פירמע, צו וועמען די עלעקטראָווניע געהער, האָט בעקומען די קאָנצעסיע ביים מאַגיסטראַט אין 1900 אויף 38 יאָהר ד"ה ביז 1938. שוין זייט א געוויסע צייט פערטראַק-טירט די דערמאָנטע פירמע מיט'ן מאַגיסטראַט וועגען פערלענגערען איהר די קאָנצעסיע אויף נאָך 7 יאָהר, פאַר וואָס זי וועט בעצאָהלען די שטאָדט א מיליאָן מיט 250 טויזענד זל. די צוויי זיצונגען זענען דעריבער געווען אויסערגעוועהנליכע און געהאַט דעם צוועק אָנצונעמען א בעשלוס אין דעם ענין.

ה.-פּרעזידענט אוזשינמבלאַ איז גע-ווען דערפאַר מיט'ן טאַטיה, אז דער מאַגיסטראַט נויטיגט זיך אין געלד און די ענדעקישע ראַטמענער זענען געווען געגען, האַלטענדיג, אז די בעלגישע פירמע בעצאָהלט וועניג פאַר'ן דאָזיגען זכות.

אין רעזולטאַט פון דער אָפּשטימונג איז די מעהרהייט געווען פאַר פראָ-לאָנגירען די קאָנצעסיע אויף די אוי-בענדערמאָנטע בעדינגונגען.

אין א וואָך ארום, נאָכדעם ווי די איינזיכט'ס-מאַכט וועט בעשטעטיגען דעם בעשלוס פון שטאָדט ראַט וועט די עלעקטראָווניע איינצאָהלען די ערשטע 250 טויזענד זל., וועלכע וועלען, לויט דער מיינונג פון פּרעזידענט גושעטש-נאַראָווסקי, געהן אויך צו דעקען פער-שידענע ההתחייבות'ען, ווי אויך אויף נישט אויסגעצאָהלטע פּענסיעס און נישט רעאַליזירטע אַקטיוויטעט.

Wystrzegać się naśladownictw o podobnym brzmieniu

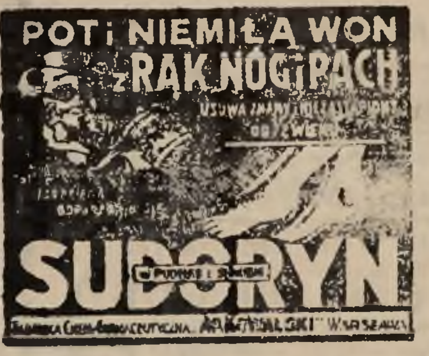

גרויסע שריפה אין קעלץ

8 יודישע פאַמיליעס געב-ליבען אהן א דאַך איבער'ן קאָפּ

עהרעגעכטען אזייגער 5 בעגינען איז די שטאָדט אויפגעוועקט געוואָרען דורך די אַליאַרם-סיגנאַלען פון די פייער-לעשער, וואָס האָבען אָנגעזאָגט א שריפה אין הויז פון די יורשים פון גבריאל שטושקי און לאה הארעטאַ-ווייץ אויף סטאַראָ-וואַרשאַווסקאַ 41.

דאָס אויסגעבראָכענע פייער האָט מיט א געוואַלדיגע קראַפט ארומגע-כאַפּט דאָס גאַנצע הויז און ס'האָט ארויסגעזעצט א געדיכטער רויך וואָס האָט ווי א נעפּעל ארומגענומען די שטאָדט. צוליב די אומגינסטיגע וועטער-בעדינגונגען און דעם וועהענדי-גען ווינד האָט דאָס פייער זיך אַלץ מעהר געשטאַרקט, אייויסוואַרפענדיג פון זיך גאַנצע סנאָפּעס פינקען אויף די שכנות'דיגע געביידעס.

א דאַנק דער ענערגישער רעטונגס-אקציע פון די קעלצער פייערלעשער, האָט איז געלונגען און ערלויף פון א שעה'דיגען קאַמפף מיט דער צעבושע-וועטער שריפה, דאָס פייער צו לאָקאַ-ליזירען.

דאָס פייער האָט גרינדליך חרוב געמאַכט די דערבאָנטע געביידע, איי-בערלאָזענדיג 8 יודישע פאַמיליעס אָהן א דאַך איבער'ן קאָפּ.

די סבות פון דער אויסגעבראָכענער שריפה זענען נישט בעוואוסט.

די דרוקעריי
ד. שיינבוים
ראדאם, רינעק 10

נעמט אן אלעראַרט
דרוק = ארבייט
100 וויזיט־קעס — נאר 2 זל.
ביליגע פרייזען! —— סאָלידע בעהאנדלונג! —— קומט און איבערצייגט אייך!

בעקאנטמאכונג.

אכטונג האַוואַליעס בעזאָרגט אייך גלייך מיט גרויסע זאפאסען גראָבען קאָקס פאר שמידערייען און הראבני קאָקס.

אכטונג בליאכאזשעס קויפט גלייך איין פרעפארירטע סמאָלע צו שמירען דעכער.

אכטונג טשעשלער קארבאלינעאום צו פרעזארירען האלץ קאָנט אהר גלייך בעקומען אין די גרעסטע קוואנטומ'ס.

דאָס אלעס צו בעקומען די גרעסטע קוואנטומס אין דער **שטאָט־גאזאווניע**

— ביי בעדייטענד הערונטערגעזעצטע פרייזען —

לאנג־טערמיניגע וועקסלען.

אין אייער אייגענעם אינטערעס ווענדעט זיך גלייך אין די גאזאווניע פערזענליך, אדער טעלעפאניש לויט דעם נומער טעל. 134 אדער בריפליך אויף דעם פאָסט־קעסטעל נומער 28.

געדענקט! אז ווינטער־צייט קאָסטען די אויבענאויסגערעכנטע פראָדוקטען בעדייטענד טייערער.

ZARZĄD
GAZOWNI MIEJSKIEJ
— w Radomiu. —

עפענטליכע ליציטאַציע
אויף צו פערדינגען די פערקויפס־שטעלען פון פיש אויפ'ן שוהל־הויף.

בכדי צו נאָרמירען דעם רעכטליכען בעזיץ פון די פערקויפס־שטעלען אויף פיש אויפ'ן שוהל פלאַץ לויט'ן וואונש פון די פיש־פערקויפער, האָט די קהלה־פערוואלטונג בעשלאָסען צו פערדינגען די שטעלען פון פיש־פערקויף דורך אריינגעטראָגענע אָפערטעס.

די פערזאָנען, וועלכע ווילען דינגען שטעלען צו פערקויפען פיש, אָדער פערנעהמען שוין א שטעל אָהן אונטערשיד ווי לאנג, דארפען אָנגעבען א אָפערטע אין א פערמאכטען קאָנווערט אין קאנצעלאַריע פון קהלה טעגליך אויסער שבת פון 9 ביז 2 ביז פרייטאג דעם 15 שערפיען. ביים אָבגעבען די אָפערטע דארף מען איינצאָהלען אין קהלה־קאסע 10 זל. אלס קויציע.

די אָפערטעס דארפען זיין געשריבען קירץ און דייטליך און דארפען ענטהאלטען דעם נאָמען און פאמיליע פון פערזאָן, וואָס וויל דינגען די שטעל, ווי אויך די הויך פון דער סומע, וואָס ער וויל צאָהלען יעהרליך, ד. ה. ביז'ן 1 שערפיען 1931.

דאָס עפענען די אָפערטעס וועט פארקומען זונטאג דעם 17 שערפיען 4 בייטאג אין לאָקאל פון דער קהלה.

עס וועלען געווארענט, אז געגען די יעניגע, וועלכע וועלען נישט בעזיצען קיין אפיציעלען דאָקומענט פון דער קהלה וועגען דינגען דעם שטעל וועט אָנגענומען ווערען די שטרענגסטע מיטלען צו בעזייטיגען איהם פון פלאַץ.

די קהלה־פערוואַלטונג
:—: אין ראדאם. :—:

LÓD SZTUCZNY
Rzeźnia Miejska rozwozi lód sztuczny
— Zgłoszenia —
na każdą ilość lodu kierować należy do Rzeźni Miejskiej,
ulica Basenowa, telefon 562

LEKARZ D-r MED.
L. FASTMAN
specjalista chorób uszu, nosa i gardła
przeprowadził się z dniem 1 Sierpnia
na ulicę [illegible] 1? (? piętro).

LEKARZ DENTYSTA
H. RAKOCZ
Radom ul. Szeroka 7
POWRÓCIŁA.

Kino dźwiękowe „ŚWIT"
Od poniedziałku dnia 4 sierpnia b. r.
SKRZYDLATA FLOTA
w rolach głównych *Ramon Novarro* oraz uroczа *Anita Page*
Nad program: Liczne dźwiękowe dodatki

Kino *NOWE CZARY* Teatr
Dziś i dn. następnych
MOGIŁA
Nieznanego Żołnierza
w rol. gł. Marja Malicka i Jerzy Marr
Znak Zorry
w roli gł.: Douglas Fairbanks

Kino ODEON Teatr
Od poniedziałku 4 sierpnia r. b.
Dramatyczny film polski p. t.
Noc poślubna
w roli głównej Lili Damita
— Nadprogram —
Władca skalnej doliny
W roli gł. Wilma Bartev i inn.

Kino CORSO Teatr
Dziś i dni następnych
Rewelacyjny dramat p. t.
Znajoma
z wagonu sypialnego
Na scenie: rewja

Redaktor Ch. M. Herc — Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom Szwarlikowska 28.